

JASMIN SCHREIBER

ELEDUWIZEND
METER LIEF

VERTALING DAVIDA VAN DIJKE

HarperCollins

Voor het papieren boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC® om verantwoord bosbeheer te waarborgen.
Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green.

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam.

Copyright © 2020 Bastei Lübbe AG, Köln
Oorspronkelijke titel: *Marianengraben*
Copyright Nederlandse vertaling: © 2021 HarperCollins Holland
Vertaling: Davida van Dijke
Omslagontwerp: Sander Patelski
Omslagbeelden: Dreamstime (man); © Ladiras / Getty Images (Comomeer)
Foto auteur: Jasmin Schreiber
Zetwerk: Crius Group, Hulshout
Druk: CPI Books GmbH, Germany

ISBN 978 94 027 0826 4
ISBN 978 94 027 6213 6 (e-book)
NUR 302
Eerste druk september 2021

Originele uitgave verschenen bij Eichborn Verlag, onderdeel van Bastei Lübbe AG, Keulen, Duitsland.

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises ULC.
* en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het e-book is beveiligd met zichtbare en onzichtbare watermerken en mag niet worden gekopieerd en/of verspreid.

Alle in dit verhaal voorkomende personen zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver. Elke gelijkenis met bestaande personen berust op toeval.

11000

Je aller-, aller-, allerliefste lievelingsdier was de spookvis – bij jou moest er altijd minstens drie keer ‘aller’ voor staan als iets speciaal voor je was. De schedel van die vis is compleet doorzichtig, vandaar dat je, als je zittend in een onderzeeër de schijnwerpers op hem richt, zijn hersenen kunt zien werken. Diepzeevissen waren toch al helemaal jouw ding. Veel van die dieren hebben zogenoemde lichtorganen, die door de bioluminescentie van bacteriën worden verlicht. Opgloeiende tentakels, glinsterende vinnen, een uitdagend oplichtend hengelvormig orgaan op de kop dat als lokaas dient en, verborgen in het donker: tanden. Als je je de diepzee voorstelt, dan zie je een inktzwarte duisternis voor je, maar dat klopt niet met hoe het is. Miljoenen levende wezens zweven als lampjes door het water, hetzij als eenzame sterren, hetzij in grote groepen die stralende sterrenstelsels vormen. Deze parallelle wereld vond jij *vét* heftig.

Soms zit ik aan dit alles en aan jou in het algemeen te denken en met soms bedoel ik eigenlijk vaak en met vaak eigenlijk voortdurend. Dan herinner ik me je zachte kuikendonshaar, schiet me te binnen hoe je je eerste vis had gevangen en vervolgens moest huilen toen de vis doodging (daarom was het meteen ook je laatste vis). Ik denk aan hoe we samen over biologieboeken gebogen zaten en de dieren nieuwe en in jouw ogen betere namen gaven. De haai werd Veeltand (vanwege de vele rijen tanden), de rog een Zwemmende Schotel, de kameel een Tweebult en de dromedaris Eenbult, zodat iedereen ze gemakkelijker uit elkaar kon houden en het eindelijk afgelopen was met al die verwar-

ring. Als ik aan al die dingen denk slaat mijn hart over, zakt het bloed in mijn benen en ruisen mijn oren alsof alle oceanen van de wereld erin samenvloeien. Op een gegeven moment wordt het weer eb, neemt het ruisen af, de sinusknoop ontwaakt uit zijn lethargie en zorgt ervoor dat mijn hart regelmatig klopt. Vaak ga ik dan op de grond liggen zoals wij vroeger deden en denk ik nog een beetje door over jou, stoot ik het mes nog dieper in mijn ingewanden. Hoe je er nu vermoedelijk uit zou hebben gezien. Of spookvissen nog steeds je favorieten zouden zijn en wat je ervan zou zeggen dat er weer drie nieuwe diepzeevissen zijn ontdekt en geen van ze Timvis heet. Of je boos zou zijn, omdat ik er niet voor gezorgd heb dat er eentje Timvis heet. Of je inmiddels al verliefd zou zijn op een meisje of een jongen. Of je haar nog steeds zo kuikendonsachtig zacht zou voelen en hoe groot je hand nu zou zijn als die, zoals vroeger zo vaak, in mijn grotezussenhand zou liggen. Allemaal dingen die ik nooit te weten zal komen. Zinloos gepieker dat desondanks onvermijdelijk is. Gedachten zijn vaak even moeilijk onder controle te houden als de liefde die ze teweegbrengt. En nu zit mijn gevoel voor jou gevangen in een schemerwereld tussen de verleden tijd en de tijd van verlangen dat nooit vervuld zal worden, en in een realiteit die voordat jij stierf een leven en daarna enkel nog een toestand was.

We waren hechter met elkaar dan met wie ook, vreemd eigenlijk, omdat ik immers veel ouder en altijd al jouw tegenpool was. Ik was nooit zo beweeglijk, laat staan lenig, als kind ging ik al nergens heen, ik bedoel fysiek. Mezelf verplaatsen deed ik bij voorkeur in mijn hoofd met literatuur en verbeeldingskracht als vluchtauto, om de wereld in te gaan, moedig te zijn, sterk te zijn, alles te worden wat ik in werkelijkheid helemaal niet was.

Een boek in je handen kan een waar noodanker zijn – wanneer de zee van het leven te ruig is, klamp je je vast aan verhalen en laat je je erdoor in veiligheid brengen.

Het liefst las ik de Harry Potter-serie, over hoe de jonge tovenaars bij zijn akelige familieleden in de kast onder de trap moet leven voor hij op de toverschool terechtkomt en zodoende uit de klauwen van zijn vreselijke familie kan ontsnappen. En al had ik in mijn jeugd heus wel een echte kamer met een bed en een bureautje en zo, toch leefde ik dikwijls op een of andere manier ook in een kast onder de trap – maar dan vanbinnen.

Zoals ik al zei, jij was wat dat betreft heel anders. Terwijl ik op mijn tiende totaal asportief was, vooral graag thuis zat te lezen en andere mensen liever uit de weg ging, rende jij op diezelfde leeftijd buiten rond, stoeide je met andere kinderen en was je zo pezig als een fitte jonge hond. Jij wilde altijd ergens heen, was altijd iets van plan, had altijd de drang om naar buiten te gaan, niet stil te blijven staan, nooit kalm aan te doen. Je was tovenaars- en avonturier, dierentrainer en duiker. Je was een zeearend, je wilde vliegen en zwemmen en rennen en duiken en wat al niet meer, tot het voorbij was. Tim de vis. Tim die zoveel van de zee hield en er toen twee jaar geleden in verdronk.

Wist je dat de Marianentrog de diepste plek in de oceaan is? Oké, domme vraag, natuurlijk wist je dat. Elfduizend meter diep boort die kloof zich in de aardkorst en als je de Mount Everest erin zou gooien zou hij er spoorloos in verdwijnen. Je kon je er toen ik het je vertelde weinig bij voorstellen, maar vond het vèt, zoals je alles wat ongelooflijk was altijd eerst maar eens vèt of vèt heftig vond. Ook voor mij was dat van die elfduizend meter eigenlijk te abstract. Pas toen ik er zelf belandde, ik bedoel dus helemaal beneden in de duisternis waar geen licht, geen kleuren en amper nog zuurstof zijn, werden die elf kilometer en al die

getallen en ordes van grootte concreet voor me – elfduizend meter onder water staat gelijk aan één meter negentig onder de grond, de diepte van jouw graf.

10430

Weet je nog toen Ronny dood was gegaan en jij twee dagen lang zo verdrietig was dat je je favoriete ijs niet eens meer lekker vond? Dat je wilde dat ik met je meeding naar de dokter, omdat je dacht dat het rare gevoel in je buik vast een heel erge ziekte was, terwijl het uiteindelijk louter verdriet om onze hond bleek te zijn? Na twee dagen kon je weer eten, na een week was je helemaal beter en een maand na Ronny's begrafenis dacht je nog maar zelden aan hem.

Bij mij was het ook zo toen jij er plotseling niet meer was, alleen heftiger. Ik kon helemaal niets meer eten, ik kon niet meer naar de universiteit. Ik had hetzelfde gevoel dat jij in je buik had in mijn armen en in mijn benen en in mijn oorlelletjes en in het puntje van mijn neus en zelfs in mijn blindedarm. Ja, ik weet wat je nu denkt, ik had me aan mijn blindedarm kunnen laten opereren, zoals jij toen je zeven was. Maar het puntje van mijn neus en mijn armen heb ik nog steeds nodig, dus zou het weinig hebben geholpen om alleen mijn blindedarm te laten verwijderen. Het gevoel was zo erg dat ik niet meer uit bed kon komen, niet meer kon douchen, helemaal niets meer. En na een tijdje is het op een vreemde manier omgeklapt en weggegaan, alleen kwam er geen nieuw gevoel voor in de plaats. Er was enkel nog leegte.

Weet je nog toen ik je *Het oneindige verhaal* voorlas en het gedeelte kwam waarin het Niets om zich heen grijpt?

'Hoe ziet dat eruit, het Niets?' vroeg je me.

'Nou ja, het Niets ziet er gewoon niet uit. Anders zou het iets zijn.'

‘Hoe kan iets dan niets zijn?’

‘Hm,’ zei ik toen alleen maar. Dat was echt een moeilijke vraag. Jij stelde altijd erg moeilijke vragen, waarschijnlijk omdat je heel slim was, waarschijnlijk veel slimmer dan ik op jouw leeftijd was.

‘Misschien zo van: ‘Hier naast mij staat géén stoel”?’ zei ik hardop denkend. Naast me stond namelijk geen stoel.

‘Hm,’ zei jij op jouw beurt.

We hadden geen oplossing en dat beschrijft ook heel goed de situatie waarin ik me destijds na jouw dood bevond: ik had geen oplossing. Bij mij vanbinnen greep het Niets om zich heen, het had geen gevoel, het leek nergens op, het smaakte, klonk en rook nergens naar. Ik was een menselijk kostuum met Niets erin. Depressie, wordt dat gewoonlijk genoemd, en het moet natuurlijk behandeld worden, vandaar dat ik naar een dokter ging in de hoop dat zij me ergens mee zou opvullen. Ik ging naar een psychiater.

Dus zat ik op een dag in de wachtruimte op een erg harde houten stoel naast een paraplubak die vol paraplu’s stond, hoewel er behalve ik alleen twee oude mensen in de kamer waren en het niet eens had geregend. De twee anderen hoorden bij elkaar. Ik schatte het stel achter in de tachtig of begin negentig, ze waren zo klein en fragiel als elfjes, zelfs nog ouder dan oma en opa, en poeh, dat is echt hartstikke oud. Ik denk dat ze ongeveer even oud waren als oma Overgoot vlak voordat die stierf. Jij noemde haar zo omdat je lang hebt gedacht dat het overgóót-oma was en niet overgrootoma.

Ik bekeek het overgoot-koppel nu aandachtiger. De vrouw zakte keer op keer onderuit op haar stoel waarop de man haar steeds weer een beetje overeind sjarde. Dan richtte ze zich ook uit zichzelf een stukje op en bleef ze in de positie zitten waarin

ze was neergezet, tot ze geleidelijk aan weer langs de stoel-
ning omlaaggleed. De huid van haar handen was zo dun dat ik
op ongeveer drie meter afstand haar aderen kon zien, ze was
een broos vogeltje van overtrekpapier. De oude man legde een
tijdschrift op haar schoot in een volgende poging om normaliteit
uit te stralen, al was zij zich daar helemaal niet van bewust. Hij
pakte haar arm, tilde die op, plaatste het tijdschrift eronder en
legde de arm daar weer op. Hij maakte de pagina's gewoonweg
aan haar vast, het was triest en potsierlijk tegelijk. De vrouw
zweeg en keek dwars door haar zorgzame partner heen, op wiens
gezicht de angst en wanhoop duidelijk te lezen stonden. Hij
praatte zacht tegen haar, fluisterde haar bemoedigende woordjes
toe, wilde haar activeren en haar enthousiasme opwekken ('Kijk
nou eens, dat is Helene Fischer!'), maar er kwam geen reactie.
Ik had het idee dat de vrouw toch al niets meer meekreeg, dat
ze niet wist waar ze was noch wat er op dat moment met haar
gebeurde. Haar blik bleef leeg, ging dwars door deze wereld
heen zonder ons te zien en was op een sterrenstelsel gericht
waar wij geen toegang toe hadden. Of jij daar nu ook bent en
op asteroïden rijdt? Of misschien duik je net op dit ogenblik de
diepte in van een oneindig grote oceaan en ben je samen met
Zwemmende Schotels en Veeltanden op zoek naar een Timvis.
Wie zal het zeggen.

In de wachtkamer werd ik op een gegeven ogenblik uit mijn
gedachten opgeschrikt toen ik mijn naam hoorde. Ik was aan de
beurt. De psychiater onderzocht me en stelde vragen. Ze legde
me uit dat mijn verdrietreactie inmiddels pathologisch was. Iets
is pathologisch als het je ziek maakt. Ik was kortom verkeerd
verdrietig, dat wil zeggen: ongezond verdrietig, zo heb ik het
toen althans begrepen, ook al is dit sterk vereenvoudigd uitge-
drukt. Maar jij bent tenslotte geen psychiater, je bent mariene

onderzoeker en avonturier, dus laat ik het zo staan. Mij klonk het in elk geval als té verdrietig in de oren en ik dacht: hè, hoe is dat nou mogelijk? Ik vond dat ik juist helemaal niet verdrietig genoeg was, want mijn hart klopte immers nog, hoewel ik eigenlijk dacht dat ik zonder jou zou sterven, serieus. Normaal gesproken heeft het brein goede mechanismen om met verdriet om te gaan. Daarom kon jij er na een tijdje ook mee uit de voeten dat Ronny dood was. Maar ik zat op een of andere manier vast, dus schreef de psychiater me medicijnen voor en vulde ze het verplichte formulier van de zorgverzekeraar in zodat ik een therapeut kon zoeken.

Therapie vond ik maar zozo. De eerste sessies zat ik tegenover mijn therapeut, die me vroeg of de medicatie al een beetje aansloeg en vervolgens vijftig minuten zat te zwijgen in afwachting van het een of ander dat ik uit mezelf diende te putten. Maar uit mij viel niets te putten, ik zat in de Marianentrog met een klein soeplepeltje en moest daarmee al het water en het verdriet uit me zien te krijgen, zodat het beter met me zou gaan. Ik moest alles naar boven halen en voor me uitstallen om het eens rustig te bestuderen. Maar dat werkte niet. Ik zat elfduizend meter diep en de druk was zo hoog dat ik van buitenaf onmiddellijk weer volstroomde, zodra ik vanbinnen iets wegschepte. Er was daar zoveel zwart water en angst en duisternis en nergens een sprankje licht, helemaal nergens. Meestal hield ik mijn mond, soms stamelde ik wat, veranderde ik van onderwerp en praatte ik wat over mijn weinig spannende dagen in bed. Ik vertelde de therapeut over de diepzee ('Wist u dat de waterdruk op het diepste punt in de Marianentrog meer dan een ton per vierkante centimeter is?' – 'Nee.' – 'Kun je nagaan.'). Ik filosofeerde over het verband tussen fijnstof en het klimaat, ik vertelde hem

zelfs wat mijn lievelingsnoedels waren, want mijn gespreksstof begon zo langzamerhand op te raken. De zorgverzekeraar had vijfenzeventig uur toegekend en zoveel soorten noedels kende ik bij lange na niet. Over jou repte ik voorlopig met geen woord.

Het probleem met verdriet is nu eenmaal allereerst de kracht waarmee het komt, los van wat de oorzaak is. Verdriet start op tot het systeem honderd procent geladen is en jij zit ermee en moet het op een of andere manier overleven, wat het ook getriggerd heeft. Dat je hond doodgaat. Dat je vriend het uitmaakt. Dat je vader het laat afweten. Dat je broertje sterft. Natuurlijk hangt het van de oorzaak af hoe diep het verdriet in je lichaam dringt, hoelang het daar blijft zitten en wat het allemaal stukmaakt. Sommige dingen zijn erger dan andere. Maar wanneer iemand je in je nieren schopt, maakt het in eerste instantie niet uit waarom die persoon dat heeft gedaan, voor het ogenblik ligt ieder van ons op de grond, trekt krom van de pijn en probeert hoe dan ook te ademen. In, uit. In, uit. Het enige wat ik destijds op het randje af nog voor elkaar kreeg, was om niet te stikken.

Op een dag vroeg de therapeut me of ik eigenlijk weleens jouw graf bezocht. Dat was tijdens de zevende of achtste van de onmetelijke hoeveelheid toegekende therapie sessies en ik voelde dat hij nu zo zachtjesaan de strop om mijn nek begon aan te trekken. Dat ik niet eindeloos door kon wauwelen over noedels met pesto, al was het maar omdat ik toch al bijna geen normaal voedsel at.

‘Nee, ik ben sinds de begrafenis niet meer bij zijn graf geweest,’ had ik geantwoord. Zo was het gewoon, het ging niet.

‘Waarom niet?’ vroeg hij.

Ik zweeg. Geen idee, ik wilde op een of andere manier tegenover mezelf niet toegeven dat dat zozegd jouw nieuwe adres was. Dat je nu onder de grond lag in plaats van in je kinderkamer,

waar ik vroeger als schoolkind zelf ook had geslapen. Tim de vis. Je zat twee meter diep gevangen in aarde, wat zo totaal niet jouw element was dat de gedachte alleen al me verscheurde. Mama en papa gingen regelmatig naar je graf en ik beweerde dat ik dat ook heel vaak deed, hoewel het vanuit de stad waar ik studeerde ruim tweehonderd kilometer reizen was. Het was natuurlijk gelogen, ik bedoel dat ik naar je toe ging.

‘Ik voel me daar niet zo op mijn gemak,’ antwoordde ik na een tijdje.

De therapeut zei niets en ik vervolgde: ‘Het voelt niet alsof het Tim is die daar ligt en bovendien lopen er allemaal andere mensen kruisen te slaan en naar je te kijken terwijl je bij het graf staat. Daar hou ik niet van.’

‘Maar voelt dit dan goed voor jou? Ik bedoel dat je niet naar het graf gaat?’

‘Weet ik niet.’

Weer stilte. Eigenlijk wilde ik je heel graag een keer opzoeken, maar als ik eraan dacht dat er dan ook maar één ander mens behalve ik op de begraafplaats zou zijn, werd het me al te benauwd. Nabijheid en afstand – voor mij een moeilijk punt. Ik stelde me voor hoe die persoon misschien tweehonderd meter bij me vandaan in zichzelf gekeerd stond te zijn, terwijl ik daarentegen voor mijn gevoel bij hem of haar op schoot zat, hoewel ik alleen met jou wilde zijn.

‘Je zou kunnen proberen om op een tijd te gaan dat er niemand is.’

‘Wanneer dan?’

‘Ergens in de avond misschien?’

‘Dan is het daar juist druk, dan komen de mensen die overdag werken.’

‘Nou, dan ga je als er echt niemand is.’

‘Dat zou alleen ‘s nachts zijn.’

‘Hm,’ zei de therapeut.

‘Wilt u dat ik ‘s nachts stiekem een begraafplaats bezoek?’

‘Onzin, nou begrijp je me echt helemaal verkeerd,’ antwoordde hij, maar hij keek me ondertussen aan met een blik die zei: jawel, dat is precies wat ik bedoel, beste meid, ik zeg het alleen niet omdat het me wel genoeg lijkt dat jij misschien voor de rechter moet komen vanwege het verstoren van de rust van de doden. Daar hoeft ik niet ook nog eens wegens aanstichting in meegesleurd te worden.

‘Het is een stompzinnig idee,’ zei ik resoluut.

Het beste idee ooit, dacht ik. Jij zou het in elk geval v et heftig hebben gevonden, zeker weten.

Thuis deed ik eerst wat ieder normaal mens zou doen die van plan is een begraafplaats binnen te dringen: ik googelde een en ander. Algauw was mijn zoekgeschiedenis gevuld met woorden en zinsneden als: ‘begraafplaats binnendringen consequenties’, ‘wat gebeurt er als je wordt betrapt’, ‘begraafplaats binnendringen gereedschap’, enzovoort. Onze begraafplaats was per slot van rekening niet op het platteland of zo, papa en mama woonden net als ik in een grote stad met nogal wat verschillende begraafplaatsen en die van jou werd om zeven uur ‘s avonds afgesloten. Wie daarna nog op het terrein was, beging op zijn minst een overtreding. Zo stond het althans op internet.

Verder zat ik nog met het probleem dat ik een asportieve stijve hark was, voor jou natuurlijk geen nieuws. Ik zou over de één meter tachtig hoge muur moeten klimmen en had nog geen idee hoe ik dat in godsnaam moest aanpakken. Misschien met een laddertje? Of een keukentrap? Maar dan nog zou ik mijn ongeveer tachtig kilo wegende en één meter drieënzestig korte

lichaam op moeten hijsen. Ik overwoog of ik er misschien voor moest trainen, dus als onsportieve kneus een halfjaar lang elke dag naar de sportschool gaan en optrekoefeningen doen, maar ik besepte al gauw dat dat geen realistisch plan was. Als depressivering elke dag sporten plus gezond eten, direct door naar de universiteitsbib en een heel normaal leven leiden, en tadaa, probleem opgelost! Onwaarschijnlijk. Zo gaan die dingen niet. Ik moest eerst een keer overdag naar de begraafplaats reizen om de boel te verkennen, dat was duidelijk. Het idee dat ik er dan toch tijdens de normale openingstijden heen moest baarde me zorgen, maar ik besloot ijskoud te doen alsof jij daar niet begraven lag. Ik zou ernaartoe gaan om simpelweg een muur te bekijken, meer niet. Het maakte niet uit hoeveel mensen er rondliepen, het maakte niet uit wie daar allemaal onder de zoden lagen, het ging om de muur. Alleen om de muur.

Toch besloot ik om eerst minstens één of twee keer te gaan hardlopen. Ik wilde weten hoe fit (of beter gezegd: hoe slap) ik was. Hoe ver en snel ik kon rennen als ik op de begraafplaats iemand tegenkwam. Of iets. Ja, haha, overdag ben je stoer en volwassen en wetenschapster en zo, maar 's nachts op een begraafplaats ga je misschien toch twijfelen of er al dan niet geesten bestaan en of je wérkelijk zeker weet dat zombies alleen in horrorverhalen voorkomen en ga zo maar door. Zombies vond jij ook altijd 'vet heftig'.

In elk geval was het volgende wat ik deed mijn halve huis overhoophalen – wat bij een piepklein tweekamerappartement ook niet zo moeilijk is – om mijn fitnesshorloge te vinden. Vroeger droeg ik dat elke dag, toen ik wilde afvallen en ging sporten en al dat soort gezonde en heel erg volwassen dingen deed. Het horloge stuurt alle mogelijke gegevens naar mijn smartphone, waaronder mijn hartslag, die in een grafiek wordt geplaatst.

Op mijn koelkast hing in die tijd een printje van de grafiek van 23 september 2016, waarop je zag hoe mijn hartritme versnelde van vierenzeventig naar honderdzesenvijftig slagen per minuut, vervolgens naar honderdtweeënzeventig steeg, daar even stabiliseerde en minutenlang niet meer daalde. Dat was toen mama me opbelde vanaf jullie vakantieadres in Mallorca. Toen ik pas nadat de telefoon twee keer was overgegaan opnam en zij eerst niets zei, het was nadat ik geërgerd tegen haar had gesnauwd: ‘Mam, wat is er? Ik doe net boodschappen’, omdat ik dacht dat het weer zo’n berucht abusievelijk broekzaktelefoontje van haar was, en zij toen zei: ‘Tim is dood.’

Op mijn koelkast hangt nog steeds die grafiek, waarop je ziet hoe een menselijk hart breekt.